



طرح شاخص مدیران خرید خرداد ۱۴۰۳

روند شامخ کل اقتصاد در خرداد، پس از حذف اثرات فصلی، نشان می‌دهد که میزان فعالیت‌های کسب‌وکارها در کل اقتصاد نسبت به اردیبهشت، کاهش داشته‌است. قطعی برق روزانه به ویژه در بخش صنعت و مشکلات زنجیره تأمین مواد اولیه و همچنین کاهش تقاضای مشتریان داخلی به دلیل نوسانات قیمتی و نااطمینانی در خصوص نتیجه انتخابات، میزان فعالیت کسب‌وکارها را با کاهش قابل توجهی روبرو کرده‌است. در خصوص اختلال در زنجیره تأمین مواد اولیه طبق پیش‌بینی ماه گذشته، سیاست جدید وزارت صمت در خصوص سامانه جامع تجارت و ثبت سفارشات مواد اولیه شرکت‌ها را با موانعی روبرو کرده‌است و از طرفی عدم تخصیص ارز و مشکلات ترخیص کالا مرتبط با بانک مرکزی و گمرک نیز بر مشکلات تأمین مواد اولیه افزوده‌است. در همین حال به دلیل برگزاری انتخابات و نااطمینانی در مورد تصمیمات و سیاست‌های دولت آتی، تقاضای مشتریان به دلیل نگرانی نسبت به آینده، افت کرده‌است.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴



شامخ ترکیبی کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۴۵/۱ تعدیل فصلی شده: ۴۴/۹

گزارش دوره پنجاه و هفتم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد - خرداد ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در خرداد ۱۴۰۳، معادل ۴۵/۱ محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که سطح فعالیت‌های اقتصادی در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش یافته است و همچنین براساس نتایج پس از تعدیل فصلی، این شاخص برای خرداد معادل ۴۴/۹ برآورد شده است که برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و در سری تعدیل شده به پایین‌ترین حد ۴۴ ماه گذشته کاهش پیدا کرده است که بیانگر نامناسب بودن شرایط کسب و کارهای کشور در خرداد ماه است.
- ✓ شاخص «میزان تولید محصول یا ارائه خدمات» پس از حذف اثر فصلی، ۴۰/۷ بدست آمده که برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و کمترین میزان را در سری تعدیل شده طی ۵۷ دوره به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در خرداد، پس از حذف اثر فصلی، معادل ۴۲/۱ برآورد شده است که موید کاهش نرخ کاهش تقاضا نسبت به اردیبهشت است و کمترین میزان ۳۵ ماهه خود را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده» در خرداد ماه، معادل ۴۵/۶ برآورد شده است و برای چهارمین ماه پیاپی کاهشی است و کمترین میزان ۱۶ ماه اخیر از بهمن ۱۴۰۱ را ثبت کرده است.
- ✓ شاخص «میزان صادرات کالاها یا خدمات» در خرداد ماه، پس از حذف اثر فصلی (تعدیل فصلی)، ۴۳/۲ برآورد شده است که برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و کمترین میزان ۳۷ ماهه از اردیبهشت ۱۴۰۰ را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «میزان فروش کالاها یا خدمات» در خرداد ماه، ۴۳/۷ برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و به کمترین مقدار ۲۰ ماهه کاهش یافته است.

شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۴۹/۸ تعدیل فصلی شده: ۴۶/۳

گزارش دوره شصت و نهم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت - خرداد ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید بخش صنعت در خرداد ۱۴۰۳، معادل ۴۹/۸ محاسبه شده است. بعد از تعدیل فصلی، این شاخص برای خرداد معادل ۴۶/۳ برآورد شده است که بیانگر کاهش در وضعیت کل بخش صنعت نسبت به اردیبهشت است به طوری که در سری ۵۷ دوره‌ای تعدیل شده سومین کمترین مقدار را ثبت کرده و طی ۳۵ ماه اخیر کمترین مقدار بوده است.
- ✓ شاخص «مقدار تولید محصولات» پس از تعدیل فصلی ۴۵/۴ برآورد شده است و کمترین مقدار ۱۷ ماهه از دی ۱۴۰۱ را ثبت کرده است.
- ✓ شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در ماه خرداد پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۲/۲، برآورد شده است و کمترین مقدار ۲۸ ماهه اخیر را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «موجودی مواد اولیه» در خرداد ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۳/۸ برآورد شده است و برای چهارمین ماه پیاپی کاهشی بوده و کمترین مقدار در ۱۶ ماهه اخیر را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در خرداد ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۹/۴ برآورد شده است که بیانگر کاهش در موجودی انبار به کمترین مقدار ۱۶ ماهه اخیر است.
- ✓ شاخص «میزان فروش محصولات» در خرداد، پس از حذف اثر فصلی، معادل ۴۰/۸ برآورد شده است و برای چهارمین ماه متوالی کمتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است. این شاخص با شدت بیشتری در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته و در سری تعدیل شده ۶۹ دوره در صنعت، سومین کمترین مقدار را داشته و کمترین مقدار ۳۵ ماهه را نیز ثبت کرده است. میزان فروش در این ماه در همه رشته فعالیت‌های صنعت با کاهش زیادی روبرو بوده است.

شاخص مدیران خرید ترکیبی کل اقتصاد

PMI جهانی صنعت که توسط J.P.Morgan محاسبه می‌شود (PMI ترکیبی جهانی توسط J.P.Morgan و S&P Global در ارتباط با ISM و IFPSM تهیه می‌شود)، در ماه ژوئن به مقدار ۵۰/۹ رسیده است که اندکی نسبت به ماه گذشته با مقدار ۵۱/۰ ماه کاهش داشته است. PMI برای پنج ماه متوالی بیشتر از محدوده خنثی ۵۰/۰ باقی مانده است که نشان دهنده بهبود شرایط است. از ۳۰ کشوری که داده‌های PMI ژوئن برای آنها در دسترس بوده، ۱۸ کشور افزایش در تولید را ثبت کرده‌اند. آسیا وضعیت نسبتاً خوبی داشته و در این قاره، شاخص برای ۱۰ کشور از جمله هند، ویتنام، تایلند، چین و ژاپن رشد داشته است. این در حالیست که منطقه یورو با کاهش در تولید (به طور متوسط) برای پانزدهمین ماه متوالی روبرو بوده است و روند صعودی در ایالات متحده، بریتانیا و برزیل تا ژوئن ادامه داشته است.

آخرین نظرسنجی انجام شده در خصوص ایران، نشان می‌دهد که شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در خرداد ۱۴۰۳، معادل ۴۵/۱ محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که سطح فعالیت‌های اقتصادی در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش یافته است و همچنین پس از تعدیل فصلی، این شاخص برای خرداد معادل ۴۴/۹ برآورد شده است که برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و در سری تعدیل شده به پایین‌ترین مقدار ۴۴ ماهه از مهر ۱۳۹۹ کاهش پیدا کرده است که بیانگر نامناسب شدن شرایط کسب و کارهای کشور در خرداد است.

شاخص «میزان تولید محصول یا ارائه خدمات» پس از حذف اثر فصلی، ۴۰/۷ بدست آمده که برای سومین ماه پیاپی کاهشی است و کمترین مقدار را در سری تعدیل شده به ثبت رسانده است. علاوه بر تقاضای ضعیف مشتریان، مشکلاتی از جمله دشواری در تأمین مواد اولیه و قطعی برق، باعث کاهش زیاد تولید در خرداد ماه شده است.

شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در خرداد، پس از حذف اثر فصلی، معادل ۴۲/۱ برآورد شده است که موید افزایش نرخ کاهش تقاضا نسبت به اردیبهشت است و کمترین مقدار ۳۵ ماهه از تیر ۱۴۰۰ را به ثبت رسانده است. نوسانات قیمتی و نااطمینانی در خصوص نتیجه انتخابات و تصمیمات اقتصادی ماه‌های آتی تقاضای داخلی را تحت تأثیر قرار داده است.

شاخص «موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده» در خرداد ماه، معادل ۴۵/۶ برآورد شده است و برای چهارمین ماه پیاپی کاهشی است و کمترین میزان ۱۶ ماه اخیر از بهمن ۱۴۰۱ را ثبت کرده است. به نظر می‌رسد همانطور که پیش‌بینی شده بود سیاست جدید وزارت صمت در خصوص سامانه جامع تجارت و ثبت سفارشات مواد اولیه و همچنین عدم تخصیص ارز و مشکلات ترخیص کالا مرتبط با بانک مرکزی و گمرگ، بر مشکلات زنجیره تأمین مواد اولیه افزوده است. این در حالیست که علی‌رغم کاهش در رشد قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم مورد نیاز شرکت‌ها، مشکلات در تأمین مواد اولیه شدت بیشتری داشته‌اند.

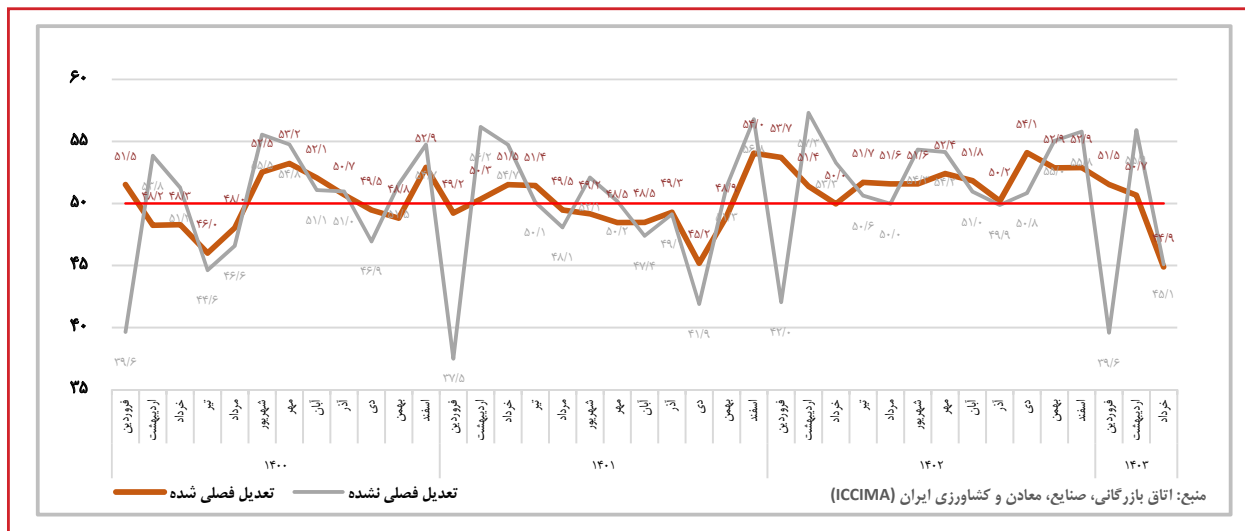
در این میان شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار»، ۴۶/۲ به پایین‌ترین مقدار ۳۷ ماهه خود از اردیبهشت ۱۴۰۰ رسیده است. با کاهش تولید و کمبود مواد اولیه، بنگاه‌ها عمدتاً از موجودی انبار برای تأمین تقاضای بازار استفاده کرده‌اند.

شاخص «میزان صادرات کالاها یا خدمات» در خرداد ماه، پس از حذف اثر فصلی (تعدیل فصلی)، ۴۳/۲ برآورد شده است که برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و کمترین میزان ۳۷ ماهه از اردیبهشت ۱۴۰۰ را به ثبت رسانده است.

شاخص «میزان فروش کالاها یا خدمات» در خرداد ماه، ۴۳/۷ برای دومین ماه پیاپی کاهشی است و به کمترین مقدار ۲۰ ماهه کاهش یافته است. در این میان علاوه بر کاهش سطح تقاضای داخلی و بلا تکلیفی طرف تقاضا در خرید به دلیل شرایط سیاسی-اقتصادی ماه‌های آتی بعد از انتخابات و تأثیر آن در سیاست‌گذاری، تقاضای صادراتی نیز متأثر از نوسانات قیمتی تحت تأثیر قرار گرفته است.

شاخص «انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی» در ماه آینده مقدار ۵۹/۱ داشته که کمترین رشد را در سه ماه اخیر ثبت کرده است و خوش‌بینی فعالان اقتصادی به پایین‌ترین مقدار ۳ ماهه اخیر رسیده است و تولیدکنندگان به نگرانی‌های مربوط به محیط تقاضا در ماه‌های آینده و برگزاری انتخابات، به ویژه در رابطه با چگونگی سیاست‌گذاری‌های پیش‌رو اشاره کرده‌اند.

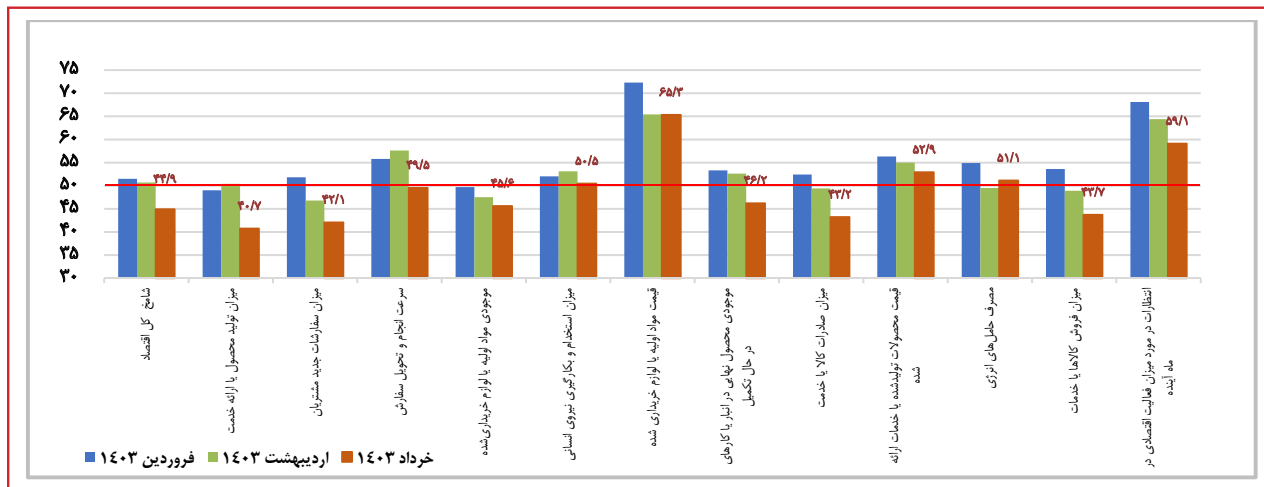
نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد



جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در سه ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده			تعدیل فصلی نشده			شاخص	
خرداد ۱۴۰۳	اردیبهشت ۱۴۰۳	فروردین ۱۴۰۳	خرداد ۱۴۰۳	اردیبهشت ۱۴۰۳	فروردین ۱۴۰۳		
۴۴/۹	۵۰/۷	۵۱/۵	۴۵/۱	۵۵/۹	۳۹/۶	شاخص کل اقتصاد	مولفه‌های اصلی
۴۰/۷	۵۰/۴	۴۹/۰	۴۱/۳	۵۷/۷	۲۷/۸	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	
۴۲/۱	۴۶/۸	۵۱/۸	۴۲/۹	۵۳/۴	۳۵/۹	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۴۹/۵	۵۷/۶	۵۵/۸	۵۰/۱	۶۱/۵	۴۸/۶	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۵/۶	۴۷/۵	۴۹/۷	۴۳/۵	۵۱/۱	۴۳/۷	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	
۵۰/۵	۵۳/۱	۵۲/۰	۵۰/۳	۵۵/۶	۵۱/۰	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۶۵/۳	۶۵/۴	۷۲/۳	۶۴/۳	۷۱/۲	۷۷/۷	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	مولفه‌های کمکی
۴۶/۲	۵۲/۶	۵۳/۳	۴۷/۸	۵۲/۲	۵۱/۰	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	
۴۳/۲	۴۹/۴	۵۲/۴	۴۱/۸	۵۱/۲	۴۷/۲	میزان صادرات کالا یا خدمات	
۵۲/۹	۵۵/۰	۵۶/۳	۵۳/۲	۵۹/۱	۶۲/۱	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	
۵۱/۱	۴۹/۵	۵۴/۹	۵۵/۹	۵۳/۱	۳۵/۴	مصرف حامل‌های انرژی	
۴۳/۷	۴۸/۹	۵۳/۶	۴۴/۶	۵۸/۰	۳۵/۷	میزان فروش کالاها یا خدمات	
۵۹/۱	۶۴/۴	۶۸/۱	۵۸/۵	۶۶/۰	۸۲/۸	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	

نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در سه ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده



شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

بر اساس داده‌های به دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید بخش صنعت در خرداد ۱۴۰۳، معادل ۴۹/۸ محاسبه شده است. پس از تعدیل فصلی، این شاخص برای ماه خرداد معادل ۴۶/۳ برآورد شده است که بیانگر بدتر شدن محسوس وضعیت کل بخش صنعت نسبت به اردیبهشت است به طوری که در سری ۵۷ دوره‌ای تعدیل شده سومین کمترین مقدار را ثبت کرده و طی ۳۵ ماه اخیر کمترین مقدار بوده است. در خرداد ۱۱ رشته فعالیت صنعتی (از ۱۲ رشته فعالیت صنعتی) با کاهش شاخص روبرو بوده‌اند.

شاخص «مقدار تولید محصولات» پس از تعدیل فصلی ۴۵/۴ محاسبه شده است و کمترین میزان ۱۷ ماهه از دی ۱۴۰۱ را ثبت کرده است. به نظر می‌رسد با توجه به مشکلات در زنجیره تأمین مواد اولیه، قطعی برق در بخش تولید و همچنین کاهش تقاضای مشتریان، بنگاه‌ها نیز در سطوح پایین تولید خود فعالیت می‌کنند.

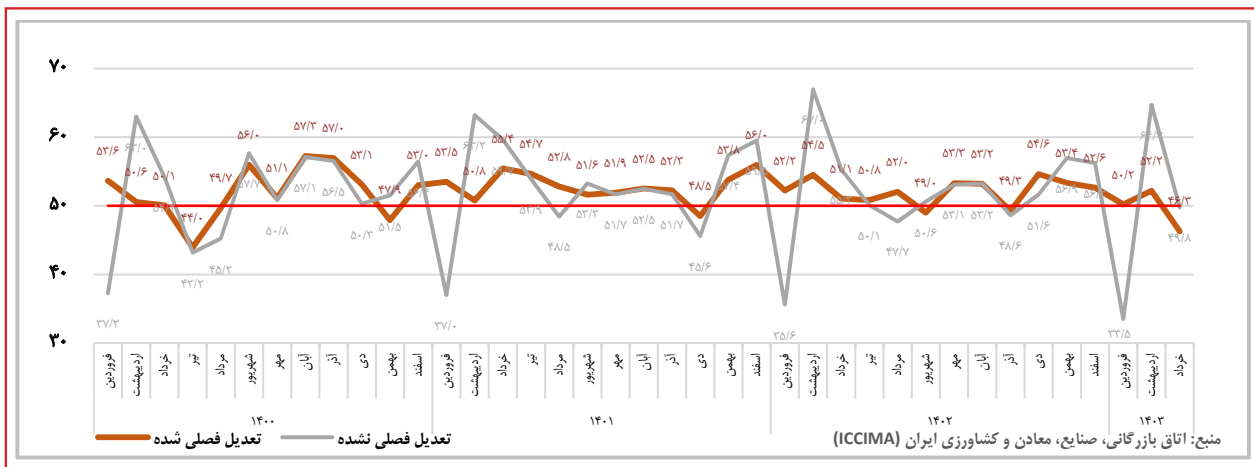
شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در ماه خرداد پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۲/۲ برآورد شده است و کمترین مقدار ۲۸ ماهه اخیر را به ثبت رسانده است. بر این اساس تقاضای مشتریان در این ماه برای سومین ماه پیاپی کاهش یافته است. به دنبال نوسانات نرخ ارز طی ماه‌های گذشته و نااطمینانی سیاسی-اقتصادی، تقاضای مشتریان با کاهش روبرو شده است.

شاخص «موجودی مواد اولیه» در خرداد ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۳/۸ برآورد شده است و برای چهارمین ماه پیاپی کاهش یافته و کمترین مقدار در ۱۶ ماهه اخیر را به ثبت رسانده است. علی‌رغم کاهش نرخ رشد قیمت مواد اولیه، همچنان به دلیل عدم تخصیص ارز به واردات مواد اولیه و سیاست جدید وزارت صمت در خصوص ثبت سفارشات و موانع بانک مرکزی در ترخیص کالا از گمرک، تولیدکنندگان را در تأمین مواد اولیه با محدودیت مواجه کرده است.

شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در خرداد ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۹/۴ برآورد شده است که بیانگر کاهش در موجودی انبار به کمترین مقدار ۱۶ ماهه اخیر است. با توجه به مشکلات تأمین مواد اولیه و کاهش تولید و قطعی برق، شرکت‌ها برای تأمین تقاضا از موجودی انبار به میزان بیشتری استفاده کرده‌اند.

شاخص «میزان فروش محصولات» در خرداد، پس از حذف اثر فصلی، معادل ۴۰/۸ برآورد شده است و برای چهارمین ماه متوالی کمتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است. این شاخص با شدت بیشتری در مقایسه با ماه قبل کاهش داشته و در سری تعدیل شده ۶۹ دوره در صنعت سومین کمترین مقدار را داشته و کمترین مقدار ۳۵ ماهه را ثبت کرده است. میزان فروش در این ماه در همه رشته فعالیت‌های صنعت با کاهش زیادی روبرو بوده است.

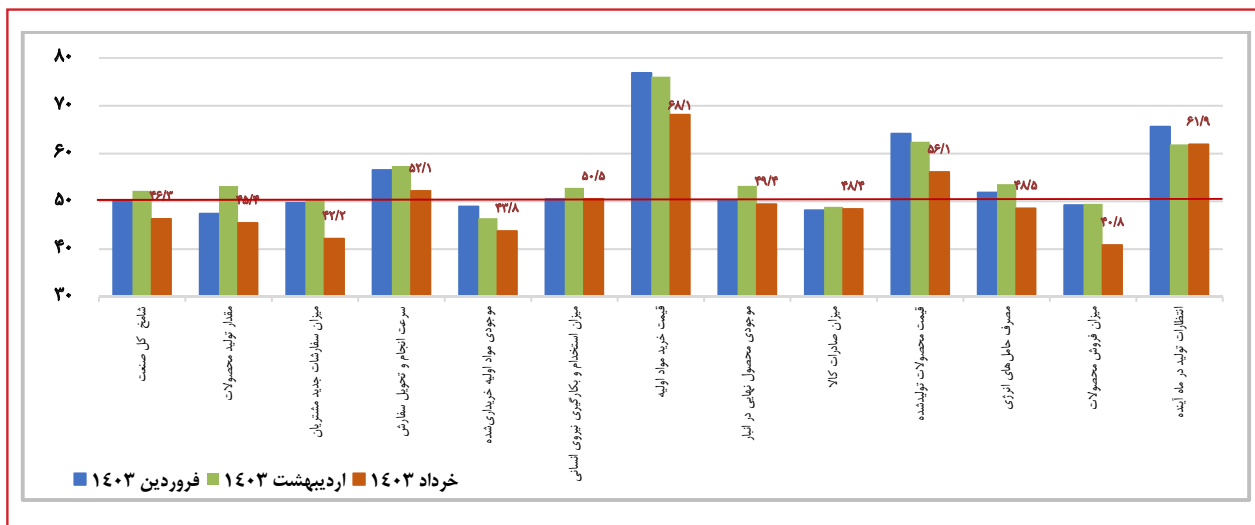
نمودار ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت



جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در سه ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده			تعدیل فصلی نشده			شاخص	
خرداد ۱۴۰۳	اردیبهشت ۱۴۰۳	فروردین ۱۴۰۳	خرداد ۱۴۰۳	اردیبهشت ۱۴۰۳	فروردین ۱۴۰۳		
۴۶/۳	۵۲/۲	۵۰/۲	۴۹/۸	۶۴/۷	۳۳/۵	شاخص کل صنعت	مولفه‌های اصلی
۴۵/۴	۵۳/۲	۴۷/۴	۵۰/۱	۷۳/۰	۲۱/۳	مقدار تولید محصولات	
۴۲/۲	۵۰/۲	۴۹/۷	۴۶/۳	۶۶/۲	۲۸/۸	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۲/۱	۵۷/۴	۵۶/۵	۵۳/۵	۶۵/۶	۴۱/۹	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۳/۸	۴۶/۵	۴۸/۹	۴۵/۲	۵۰/۱	۴۱/۶	موجودی مواد اولیه خریداری شده	
۵۰/۵	۵۲/۸	۵۰/۴	۵۴/۱	۵۸/۷	۴۵/۴	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۶۸/۱	۷۶/۱	۷۶/۹	۶۸/۱	۷۷/۱	۸۰/۵	قیمت خرید مواد اولیه	مولفه‌های کمکی
۴۹/۴	۵۳/۲	۵۰/۲	۴۹/۶	۵۴/۰	۴۶/۱	موجودی محصول نهایی در انبار	
۴۸/۴	۴۸/۸	۴۸/۱	۴۹/۸	۵۰/۹	۴۰/۹	میزان صادرات کالا	
۵۶/۱	۶۲/۵	۶۴/۱	۵۶/۱	۶۲/۵	۶۴/۱	قیمت محصولات تولید شده	
۴۸/۵	۵۳/۶	۵۱/۸	۵۴/۳	۶۵/۱	۳۰/۵	مصرف حامل‌های انرژی	
۴۰/۸	۴۹/۵	۴۹/۲	۴۵/۶	۶۸/۲	۲۴/۸	میزان فروش محصولات	
۶۱/۹	۶۱/۹	۶۵/۶	۶۲/۲	۶۶/۴	۷۹/۹	انتظارات تولید در ماه آینده	

نمودار ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در سه ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده



جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی نشده، خرداد ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فراورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۳/۱	۴۹/۲	۴۷/۲	۳۸/۲	۴۷/۷	۵۰/۲	۴۷/۲	۴۵/۰	۵۳/۵	۵۲/۰	۵۳/۰	۴۴/۲
مقدار تولید محصولات	۵۱/۴	۵۰/۰	۴۳/۸	۲۷/۳	۵۰/۰	۴۹/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۷/۳	۵۶/۵	۵۰/۰	۵۰/۰
میزان سفارشات جدید	۴۸/۶	۵۰/۰	۳۷/۵	۳۱/۸	۴۶/۹	۴۸/۰	۳۸/۹	۴۰/۹	۵۱/۰	۴۳/۵	۶۱/۱	۳۳/۳
سرعت انجام و تحویل سفارشات	۵۵/۷	۴۴/۴	۶۲/۵	۴۵/۵	۵۹/۴	۵۷/۱	۶۱/۱	۵۰/۰	۵۵/۲	۴۷/۸	۵۳/۷	۵۰/۰
موجودی مواد اولیه	۵۰/۰	۲۷/۸	۴۳/۸	۵۰/۰	۲۸/۱	۴۳/۹	۲۷/۸	۴۵/۵	۴۷/۹	۴۵/۷	۴۴/۴	۵۸/۳
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۶۱/۴	۶۱/۱	۵۶/۳	۵۰/۰	۴۶/۹	۵۳/۱	۵۵/۶	۴۰/۹	۵۴/۲	۶۵/۲	۴۸/۱	۴۱/۷
قیمت خرید مواد اولیه	۷۴/۳	۵۵/۶	۵۶/۳	۵۴/۵	۷۱/۹	۷۶/۵	۸۳/۳	۶۸/۲	۶۲/۵	۷۳/۹	۶۳/۰	۶۶/۷
موجودی محصول (انبار)	۵۱/۴	۶۱/۱	۵۰/۰	۴۰/۹	۴۳/۸	۴۸/۰	۵۵/۶	۴۵/۵	۵۱/۰	۵۶/۵	۴۶/۳	۴۱/۷
میزان صادرات کالا	۴۸/۶	۵۵/۶	۳۷/۵	۴۰/۹	۴۶/۹	۵۰/۰	۵۵/۶	۵۴/۵	۴۵/۸	۶۰/۹	۵۳/۷	۵۰/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۵۵/۷	۵۰/۰	۴۳/۸	۵۴/۵	۵۹/۴	۶۱/۲	۵۵/۶	۶۸/۲	۴۹/۰	۶۳/۰	۵۱/۹	۵۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۴۵/۷	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۴/۵	۵۳/۱	۵۶/۱	۶۱/۱	۵۰/۰	۵۶/۳	۶۹/۶	۵۰/۰	۶۶/۷
میزان فروش محصولات	۴۷/۱	۴۴/۴	۴۳/۸	۲۷/۳	۴۳/۸	۴۸/۰	۴۴/۴	۳۶/۴	۵۴/۲	۴۵/۷	۵۰/۰	۴۱/۷
انتظارات تولید در سه ماه آینده	۶۲/۹	۷۷/۸	۴۳/۸	۵۹/۱	۵۶/۳	۶۵/۳	۸۳/۳	۶۸/۲	۵۶/۳	۵۶/۵	۶۳/۰	۵۸/۳

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، خرداد ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۰/۴	۴۶/۶	۳۹/۹	۴۱/۳	۴۷/۷	۴۹/۶	۴۷/۴	۴۴/۳	۴۹/۹	۴۶/۸	۴۶/۶	۴۵/۳
مقدار تولید محصولات	۴۸/۴	۴۳/۸	۳۲/۷	۳۲/۳	۵۰/۴	۴۵/۷	۵۰/۵	۴۸/۵	۵۱/۹	۴۶/۶	۴۲/۰	۴۷/۳
میزان سفارشات جدید	۴۷/۶	۴۴/۰	۳۲/۶	۳۳/۴	۴۵/۸	۴۷/۸	۳۹/۱	۳۶/۰	۴۶/۱	۳۶/۴	۴۹/۹	۳۷/۸
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۴/۲	۴۹/۳	۵۹/۸	۵۵/۹	۵۹/۳	۵۸/۸	۶۱/۱	۵۷/۴	۵۳/۸	۵۳/۸	۵۱/۶	۵۳/۰
موجودی مواد اولیه	۴۴/۵	۳۱/۴	۴۳/۸	۴۸/۰	۳۱/۴	۴۳/۹	۲۷/۸	۴۵/۵	۴۵/۷	۴۵/۷	۴۴/۴	۵۸/۳
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۷/۲	۵۹/۵	۴۲/۹	۵۰/۰	۴۶/۷	۵۳/۱	۵۵/۶	۴۰/۹	۵۲/۲	۵۸/۲	۴۴/۶	۴۱/۷
قیمت خرید مواد اولیه	۷۴/۳	۵۵/۶	۵۶/۳	۵۴/۵	۷۱/۹	۷۷/۹	۸۳/۳	۶۸/۲	۶۲/۵	۷۳/۹	۶۳/۰	۶۶/۷
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۹/۵	۶۱/۱	۵۰/۰	۳۸/۱	۴۳/۸	۴۹/۱	۵۷/۰	۴۸/۹	۵۱/۰	۵۶/۵	۴۶/۳	۴۱/۷
میزان صادرات کالا	۵۰/۳	۵۵/۶	۳۹/۰	۳۸/۰	۴۴/۹	۴۶/۳	۵۰/۸	۵۴/۵	۴۴/۲	۵۷/۵	۵۱/۸	۴۸/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۵۰/۵	۵۰/۰	۴۳/۸	۵۴/۵	۵۹/۴	۵۹/۶	۵۵/۶	۶۸/۲	۴۹/۰	۶۳/۰	۵۱/۹	۵۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۴۳/۰	۴۴/۷	۴۱/۵	۵۰/۱	۵۴/۹	۵۲/۱	۵۸/۸	۴۴/۱	۵۲/۰	۵۶/۲	۴۴/۱	۶۰/۳
میزان فروش محصولات	۴۶/۱	۴۴/۶	۳۴/۸	۳۱/۲	۴۵/۵	۴۵/۸	۴۳/۰	۲۹/۰	۴۸/۷	۳۵/۹	۴۲/۴	۴۱/۷
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۳/۰	۷۳/۷	۴۳/۶	۵۷/۹	۴۹/۲	۶۳/۴	۷۸/۸	۶۶/۰	۶۱/۴	۵۸/۱	۶۰/۳	۶۱/۴

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در خرداد ۱۴۰۳:

- واردت مواد اولیه و ثبت سفارشات در سامانه جامع تجارت به خصوص از سوی وزارت صمت با محدودیت‌ها و دشواری‌های زیادی روبرو است، از طرفی با توجه به محدودیت‌های تخصیص ارز به تولیدکننده، در تأمین مواد اولیه برای بنگاه‌های کوچکتر مشکلات بیشتری ایجاد می‌شود.
- مشکل در زنجیره تأمین مواد اولیه و تولید به دلیل محدودیت‌های ایجاد شده از سوی دستگاه‌های اجرایی مانند بانک مرکزی، گمرک و وزارت صمت در اکثر شرکت‌ها وجود دارد. طولانی شدن فرآیند تخصیص ارز از بانک مرکزی زنجیره تأمین مواد اولیه را با مشکل روبرو کرده‌است.
- در خرداد ماه قطعی برق و کمبود مواد اولیه مشکل اصلی بسیاری از شرکت‌هاست که قطعی‌های برق در صنایعی مانند صنایع غذایی ضرر و زیان بیشتری به‌همراه دارد.
- مشکلاتی در سامانه مودیان مالیاتی برای ثبت فاکتورهای خرید و فروش وجود دارد که باید سریع حل شود.
- به دلیل عدم ثبات سیاسی و قیمتی در بازار، فروش شرکت‌ها کم شده و بسیاری از مشتریان برای خرید، منتظر تثبیت شرایط هستند.

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب‌وکارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

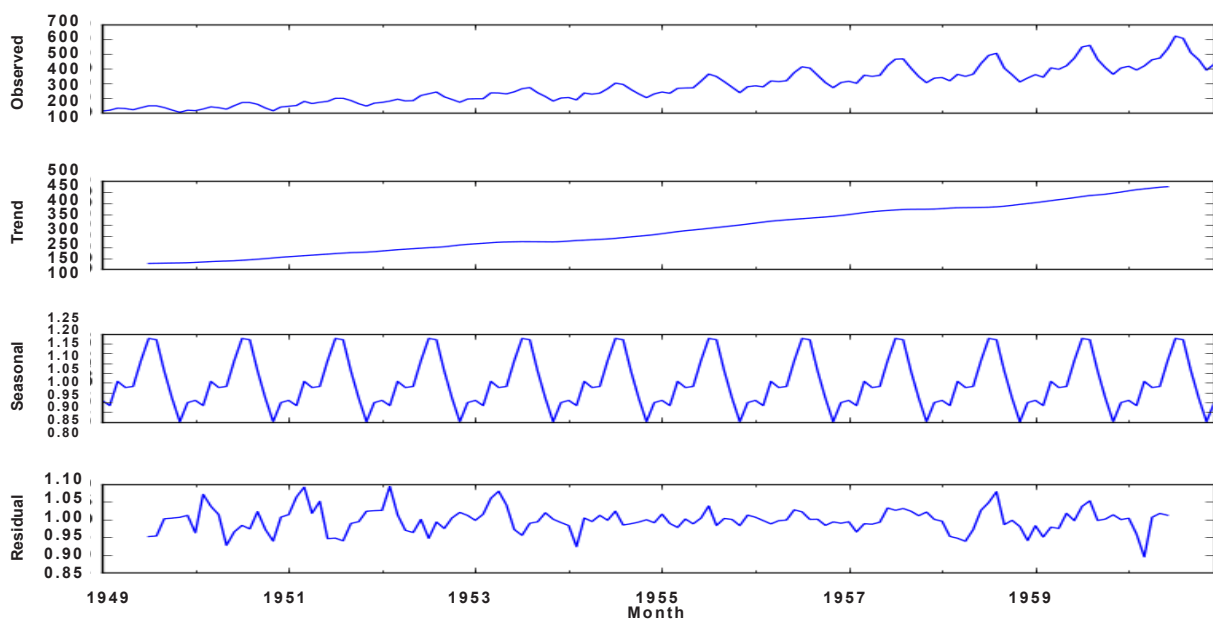
۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰/۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

اهمیت و روش تعدیل فصلی شامخ

تعدیل فصلی یا فصل‌زدایی یک روش آماری برای حذف مولفه فصلی یک سری زمانی است و معمولاً زمانی انجام می‌شود که بخواهیم روند و انحرافات چرخه‌ای از روند یک سری زمانی را مستقل از مؤلفه‌های فصلی آن تحلیل کنیم. مولفه فصلی بخشی از یک سری زمانی است که در آن داده‌ها تغییرات منظم و قابل پیش‌بینی را که منطبق بر فواصل زمانی تقویمی منظم و دارای الگوی تکراری (مانند ماه‌ها یا سال مالی) است، تجربه می‌کنند. به عنوان مثال، میزان تقاضا در ماه اسفند به طور معمول افزایش می‌یابد و در ماه فروردین کاهش می‌یابد. به عنوان یک مثال دیگر، مصرف گاز طبیعی در تابستان کمتر و در زمستان بسیار بیشتر از سایر فصول است.

غیر از الگوی فصلی یک سری زمانی می‌تواند شامل مولفه‌های دیگری مانند روند، سیکل‌ها و یا جز اخلاص نیز باشد که می‌توان آنها را نیز توسط روش‌های مربوطه از سری مورد نظر استخراج کرد. به عنوان نمونه در شکل زیر تفکیک اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰ نمایش داده شده است. در این شکل نمودارهای اول تا چهارم به ترتیب شامل سری زمانی مورد مطالعه، روند مربوطه، مولفه فصلی و جز اخلاص هستند. همانطور که از این شکل مشخص است سری زمانی مورد بررسی دارای ویژگی‌های شدید فصلی است.

اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰



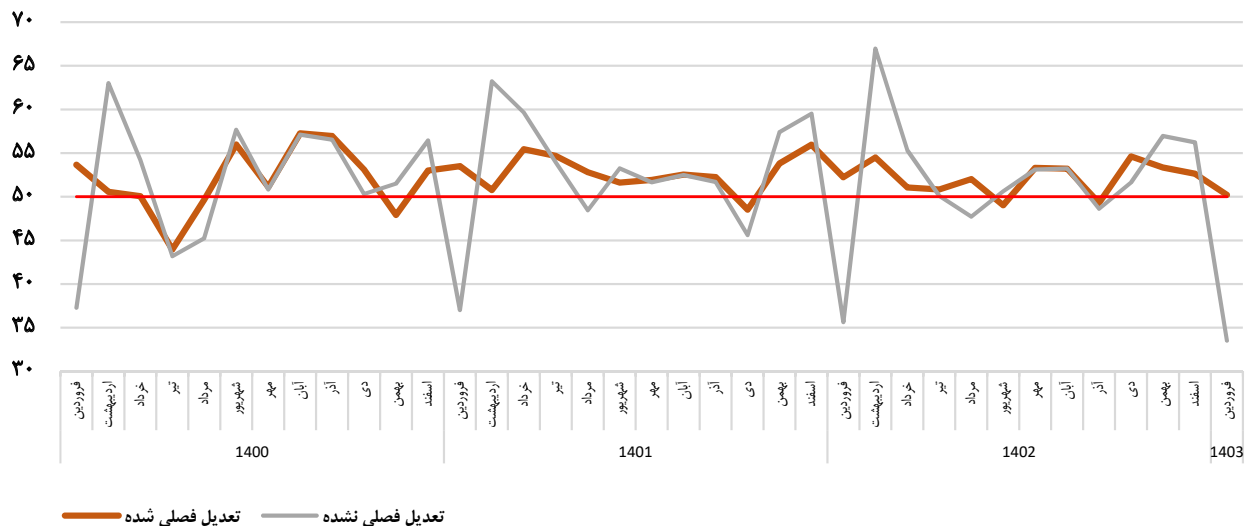
باید توجه داشت که مؤلفه‌های فصلی، از نظر تئوری، هر سال در یک دوره زمانی مشابه با بزرگی مشابه اتفاق می‌افتند، بنابراین در هنگام ردیابی آثار یک سیاست‌گذاری خاص و یا بررسی رخدادهای اقتصادی بر یک سری زمانی، بهتر است مولفه فصلی از سری زمانی حذف شود. هرچه مولفه فصلی در یک سری زمانی قوی‌تر باشد و تغییرات فصلی در آن مشهود باشد، ضرورت تعدیل فصلی آن سری زمانی خصوصاً برای تحلیل دقیق‌تر نتایج سیاستی بیشتر می‌شود.

شواهد تجربی در ایران حاکی از قوی بودن اثرات فصلی در اغلب سری‌های زمانی متغیرهای اقتصادی است. به عنوان نمونه بررسی شاخص شامخ^۱ کل اقتصاد و بخش صنعت نشان می‌دهد که سری‌های زمانی آنها به شدت تحت تاثیر مولفه‌های فصلی است به نحوی که اثرات فصلی موجب شکل‌گیری یک الگوی نسبتاً ثابت در طول این سری‌های زمانی شده است. مطابق شکل زیر، این الگوی تکرار شونده ثابت، عموماً شامل یک دوره کاهش شدید در ماه فروردین و به دنبال آن یک افزایش معنادار در ماه اردیبهشت است که در ادامه، به یک روند نزولی نسبتاً کند که تا ماه پنجم ادامه می‌یابد تبدیل می‌شود.

بروز الگوی تکراری و با ثبات در سری‌های زمانی شامخ^۲ کل اقتصاد و بخش صنعت و برخی از مولفه‌های آنها، نشان از اهمیت

تعدیل فصلی این شاخص‌ها دارد. به گونه‌ای که می‌توان چنین نتیجه گرفت که انجام هرگونه تحلیل و مقایسه ماهانه سری‌های زمانی مذکور، مستلزم تعدیل فصلی این سری‌های زمانی است. خوشبختانه، در نتیجه استمرار تهیه شامخ و با افزایش طول دوره سری‌های زمانی آن، شناسایی مولفه فصلی این سری‌های زمانی ممکن شده است و بر اساس این امکان، تعدیل فصلی این سری‌های زمانی در دستور کار مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، قرار گرفته است.

سری‌های زمانی تعدیل فصلی نشده و تعدیل فصلی شده شامخ بخش صنعت



با توجه به اهمیت مبحث حذف اثرات فصلی، روش‌های مختلف آماری توسط گروه‌ها و نهادهای مختلف جهت تعدیل فصلی یک سری زمانی ارائه شده است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

روش‌های X-12-ARIMA و X-13-ARIMA که توسط اداره سرشماری آمریکا^۱ توسعه یافته‌اند، روش TRAMO/SEATS که به وسیله بانک مرکزی اسپانیا ارائه شده است؛ روش MoveReg (برای داده‌های هفتگی) که توسط اداره آمار کار آمریکا توسعه یافته است، روش Seasonal and Trend decomposition using Loess (STL) که توسط کلیولند و همکاران^۲ (۱۹۹۰) ارائه شده است و رهیافت STAMP که توسط کوپمن و همکاران^۳ توسعه داده شده است.

از میان روش‌های فوق X-12-ARIMA و TRAMO-SEATS در حال حاضر رایج‌ترین روش‌های تعدیل فصلی هستند. با این حال برخی مطالعات مقایسه‌ای نشان داده‌اند که اگر چه این دو روش به لحاظ مبنای تئوریک و فیلترهای بکار گرفته شده دارای مشابهت‌هایی هستند، اما به صورت تجربی در مجموع روش دومی بنا به دلایلی همانند ورودی‌های کمتر و قابلیت اعتماد بیشتر فیلترهای نهایی مربوطه در حالت الگوهای ناپایدار فصلی، دارای عملکرد بهتری برای داده‌های مورد بررسی آنها بوده است که از آن جمله می‌توان به مطالعات فیشر^۴ (۱۹۹۵)، پلاناس^۵ (۱۹۹۶)، پلاناس^۶ (۱۹۹۷) و داسی و پلاناس^۷ (۱۹۹۶ و ۱۹۹۷)، هود و همکاران^۸ (۲۰۰۰)، ناجام و بخارا^۹ (۲۰۰۹)، برسکا^{۱۰} (۲۰۱۴) و ... اشاره کرد. بر این اساس، از فروردین سال ۱۴۰۳، سری‌های زمانی شامخ در چارچوب روش TRAMO-SEATS تعدیل فصلی شده و سری‌های زمانی تعدیل شده مبنای تحلیل روندهای شامخ قرار گرفته‌اند.

1. United States Census Bureau
2. Cleveland, et al.
3. Koopman, et al.
4. Planas
5. Dosse and Planas
6. Hood, et al.
7. Najam, Bokhari
8. Barska

شامخ در برخی از کشورها در ژوئن ۲۰۲۴

شامخ کل



شامخ صنعت

